

LIETUVOS RESPUBLIKOS POZICIJA EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISME NAGRINĖJAMOJE BYLOJE C-162/22

Byloje *Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra*, C-162/22, keliami klausimai

Byla *Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra*, C-162/22, Europos Sąjungos Teisingumo Teisme (toliau – Teisingumo Teismas) nagrinėjama pagal Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) 2022 m. vasario 24 d. nutartimi pateiktą prašymą priimti prejudicinį sprendimą dėl 2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (Direktyva dėl privatumo ir elektroninių ryšių) (toliau – Direktyva 2002/58/EB) nuostatų išaiškinimo. Konkrečiai, Teisingumo Teismo prašoma atsakyti į šį klausimą:

Ar Direktyvos 2002/58/EB 15 straipsnio 1 dalis, siejama su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7, 8, 11 straipsniais ir 52 straipsnio 1 dalimi, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją kompetentingoms viešosios valdžios institucijoms draudžiama elektroninių ryšių paslaugų teikėjų saugomus duomenis, galinčius suteikti informaciją apie elektroninių ryšių priemonės naudotojo duomenis ir pranešimus, naudoti korupcinio pobūdžio tarnybinių nusižengimų tyrimo bylose, neatsižvelgiant į tai, ar prieiga prie tokių duomenų konkrečiu atveju buvo suteikta kovos su sunkiais nusikaltimais ir didelių grėsmių visuomenės saugumui prevencijos tikslais?

Pagrindinėje byloje nustatytos faktinės aplinkybės

Pagrindinėje byloje nagrinėjamas ginčas tarp pareiškėjo A. G. (toliau – pareiškėjas) ir Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros (toliau – Generalinė prokuratūra, atsakovas) dėl Generalinės prokuratūros prokuroro E. P. įsakymo „Dėl tarnybinės nuobaudos prokurorui A. G.“ (toliau – Įsakymas Nr. 1), kuriuo A. G. paskirta tarnybinė nuobauda – atleidimas iš tarnybos, ir Generalinės prokuratūros prokuroro E. P. įsakymo „Dėl A. G. atleidimo iš tarnybos prokuratūroje“ (toliau – Įsakymas Nr. 2), kuriuo pareiškėjas atleistas iš tarnybos, teisėtumo ir pagrįstumo.

Bylos duomenimis nustatyta, kad Generalinės prokuratūros generalinio prokuroro sprendimu buvo pradėtas tarnybinis patikrinimas dėl pareiškėjo A. G., kuris tuo metu ėjo prokuratūros Organizuotų nusikaltimų ir korupcijos tyrimo skyriaus (toliau – ONKTS) prokuroro pareigas, veiksmų, turinčių tarnybinių pažeidimų požymių. Tarnybinis patikrinimas pradėtas Generalinės

prokuratūros prokuroro tarnybinio pranešimo apie galimai neteisėtus pareiškėjo veiksmus pagrindu. Iš šio pranešimo turinio matyti, kad galbūt neteisėti pareiškėjo veiksmai paaiškėjo Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybai atliekant kriminalinės žvalgybos tyrimą dėl kito asmens, t. y. A. S. veiksmų, o būtent, jog pareiškėjas A. G., vadovaudamas ikiteisminiam tyrimui, galėjo neteisėtai teikti informaciją apie šį ikiteisminį tyrimą įtariamajam ir jo gynėjui advokatui (A. S.).

Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros komisija (toliau – Komisija) pateikė tarnybinio patikrinimo išvadą „Dėl prokuroro A. G. veiksmų“ (toliau – Išvada). Komisija konstatavo, kad atitinkamais toje išvadoje nurodytais aktyviais veiksmais ir neveikimu pareiškėjas padarė tęstinį korupcinio pobūdžio, šiurkštų tarnybinį pažeidimą, kuriuo buvo sulaužyta prokuroro priesaika, pažemintas prokuroro vardas ir pažeistos konkrečios Išvadoje nurodytos teisės aktų nuostatos. Išvadoje apibendrinta, kad pareiškėjui skirtinos tarnybinės nuobaudos parinkimą apsprendžia tai, kad tolimesnė tarnyba ir prokuroro statusas nesuderinami su pareiškėjo padarytu tarnybinio, iš dalies – korupcinio pobūdžio požymių turinčiu pažeidimu, tiesiogiai susijusiu su jo einamomis prokuroro, davusio priesaiką Lietuvos valstybei, pareigomis. Išvadoje, be kita ko, yra nurodyta, jog ikiteisminio tyrimo informacija patvirtino pareiškėjo ir jo vadovauto ikiteisminio tyrimo įtariamojo gynėjo (toliau – advokatas) bendravimą telefonu: (duomenys neskelbtini). Iš byloje pateiktos medžiagos matyti, kad elektroninių ryšių tinklais perduodamos informacijos turinio slapta kontrolė ir fiksavimas advokato (A. S.), o vėliau – ir prokuroro, atžvilgiu kriminalinei žvalgybai atlikti buvo sankcionuotas teismo nutartimi.

Pareiškėjas kreipėsi į Vilniaus apygardos administracinį teismą (toliau – pirmosios instancijos teismas) su skundu, kuriame buvo prašoma *inter alia* panaikinti Įsakymą Nr. 1 ir Įsakymą Nr. 2. Generalinė prokuratūra atsiliepime su pareiškėjo skundu nesutiko ir prašė skundą atmesti kaip nepagrįstą.

Pirmosios instancijos teismas 2021 m. liepos 16 d. sprendimu pareiškėjo skundą atmetė. Apibendrintai nuspręsta, kad kriminalinės žvalgybos veiksmai buvo teisėti ir ši Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatyme (toliau – KŽĮ) nustatyta tvarka renkama informacija teisėtai panaudota tiriant pareiškėjo tarnybinį pažeidimą.

Pareiškėjas su apeliaciniu skundu kreipėsi į LVAT, prašydamas pirmosios instancijos teismo sprendimą panaikinti ir priimti naują sprendimą, be kita ko, panaikinant Išvadą, Įsakymą Nr. 1 ir Įsakymą Nr. 2. 2021 m. spalio 11 d. pareiškėjas LVAT pateikė prašymą šioje administracinėje byloje kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą.

Atsižvelgdama į tokį pareiškėjo prašymą, teisėjų kolegija, atnaujino bylos nagrinėjimą ir įpareigojo atsakovą Generalinę prokuratūrą pateikti papildomos informacijos.

2021 m. lapkričio 25 d. raštu Nr. 17.17-268 pateiktoje nuomonėje Generalinė prokuratūra nurodė, kad kriminalinės žvalgybos metu buvo kontroliuojamas pareiškėjo susižinojimas dviem Generalinei prokuratūrai priklausančiais tarnybiniais telefonais ir dviem advokato telefonais, kurių numeriai skelbiami viešai, todėl jų telefonų numerių gavimo klausimu nereikėjo kreiptis į elektroninių ryšių paslaugas teikiančius subjektus. Pagrindiniai duomenys apie pareiškėjo korupcinio pobūdžio tarnybinį pažeidimą buvo gauti nenaudojant Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatyme (toliau – ERĮ) 1 priede nurodytos informacijos. Pareiškėjo tarnybinio pažeidimo požymiai paaiškėjo kito asmens – advokato (A. S.) – atžvilgiu atliekant kriminalinės žvalgybos veiksmus, *inter alia* nepatenkančius į Direktyvos 2002/58/EB ir ERĮ reguliavimo sritį, dėl galbūt rengiamų, daromų ar padarytų apysunkių korupcinių nusikaltimų. Tarnybinio patikrinimo metu KŽĮ 19 straipsnio 3 dalyje nustatytu pagrindu buvo perduota, pripažinta reikšminga tyrimui ir panaudota taikant atsakomybę tokia kriminalinės žvalgybos informacija, kuri nepatenka į Direktyvos 2002/58/EB taikymo sritį. Atsakovas taip pat nurodė, kad vadovaujantis kitu (ne KŽĮ 19 straipsnio 3 dalimi) teisiniu pagrindu, o konkrečiai – BPK 177 straipsnio 1 dalimi ir Rekomendacijų Nr. 1-279 23 punktu pareiškėjo tarnybinio patikrinimo metu buvo gauti ir panaudoti duomenys (be kita ko, informacija apie pareiškėjo ir advokato tarpusavio susižinojimą telefonu) iš kitų ikiteisminio tyrimo bylų.

Bylos reikšmė Lietuvai ir pagrindiniai motyvai, dėl kurių teikiama Lietuvos Respublikos pozicija

Pirma, vadovaujantis 2004 m. sausio 9 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 21 patvirtintų Europos Sąjungos reikalų koordinavimo taisyklių 119.2 papunkčiu, Lietuvos Respublikos pozicija privalo būti rengiama, kai Lietuvos Respublikos teismas kreipiasi į Europos teisminę instituciją dėl prejudicinio sprendimo Europos Sąjungos teisės aiškinimo ir taikymo klausimais, kaip yra šiuo atveju.

Antra, prognozuojamo sprendimo šioje byloje poveikis Lietuvos Respublikos interesams įvertintas pagal 2016 m. gegužės 10 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės Europos Sąjungos komisijos protokoliniu sprendimu Nr. 239 patvirtintą Pavyzdinį Europos Sąjungos Teisingumo Teisme svarstomų bylų svarbos Lietuvai nustatymo kriterijų ir Lietuvos Respublikos pozicijos formulavimo gairių sąrašą (toliau – Sąrašas). Nustatyta, kad dalyvauti ir teikti poziciją šioje byloje

tikslinga, kadangi būsimas sprendimas Teisingumo Teismo nagrinėjamoje byloje gali turėti įtakos Lietuvos Respublikos įstatymuose ir kituose teisės aktuose įtvirtintam reguliavimui (Sąrašo 3 punktas), gali turėti poveikį Lietuvos institucijų ir įstaigų Europos Sąjungos teisės aktus įgyvendinančių nacionalinės teisės aktų taikymo (ryšių reguliavimo, kriminalinės žvalgybos) praktikai (sprendimams) (Sąrašo 9 punktas), Teisingumo Teismas išaiškins Europos Sąjungos teisės akto nuostatas, Lietuvos institucijoms ir įstaigoms keliančias praktinių ir teisinių taikymo problemų, neaiškumų (Sąrašo 10 punktas).

Teisingumo Teismui sprendimu byloje *Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra, C-162/22*, pateikus Direktyvos 2002/58/EB nuostatų išaiškinimus bus užtikrintas didesnis teisinis aiškumas ir veiksmingesnis Europos Sąjungos teisės aktų ir juos įgyvendinančių nacionalinių teisės aktų taikymas.

Lietuvos Respublikos pozicijos derinimas

2022 m. gegužės 2 d., naudojantis Lietuvos narystės Europos Sąjungoje informacinės sistemos (LINESIS) Europos Sąjungos teismų posisteme, apie šią bylą informuotos Vidaus reikalų ministerija, Generalinė prokuratūra, Teisingumo ministerija, Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija, Specialiųjų tyrimų tarnyba, Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, Valstybės saugumo departamentas, Ryšių reguliavimo tarnyba ir Susisiekimo ministerija.

Lietuvos Respublikos pozicijos projektas su minėtų institucijų atstovais derintas 2022 m. birželio 1 d. vykusiame Europos Sąjungos teismų darbo grupės posėdyje. Lietuvos Respublikos Vyriausybei pritarus dalyvavimui byloje *Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra, C-162/22*, pagal parengtą poziciją, Teisingumo ministerijos Europos Sąjungos teisės grupė, bendradarbiaudama su kitomis institucijomis, parengs rašytines pastabas byloje, kurios Teisingumo Teismui turėtų būti pateiktos iki 2022 m. liepos 9 d.

Lietuvos Respublikos pozicija ir pagrindiniai palaikomi teiginiai

Lietuvos Respublikos rašytinėse pastabose byloje *Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra, C-162/22*, Teisingumo Teismui pateiktu klausimu bus laikomasi toliau nurodytos pozicijos.

Teisingumo Teismui pateiktu klausimu siekiama išsiaiškinti, ar Direktyvos 2002/58/EB 15 straipsnio 1 dalis, siejama su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7, 8, 11 straipsniais ir 52

straipsnio 1 dalimi, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją kompetentingoms viešosios valdžios institucijoms draudžiama elektroninių ryšių paslaugų teikėjų saugomus duomenis, galinčius suteikti informaciją apie elektroninių ryšių priemonės naudotojo duomenis ir pranešimus, naudoti korupcinio pobūdžio tarnybinių nusižengimų tyrimo bylose, neatsižvelgiant į tai, ar prieiga prie tokių duomenų konkrečiu atveju buvo suteikta kovos su sunkiais nusikaltimais ir didelių grėsmių visuomenės saugumui prevencijos tikslais.

Atsakant į Teisingumo Teismui pateiktą klausimą siūloma laikytis pozicijos, kad pagrindinėje byloje susiklosčiusi situacija nepatenka į Direktyvos 2002/58/EB taikymo sritį, o būtent, kad Direktyvos 2002/58/EB nuostatos netaikomos, kai ikiteisminio tyrimo įstaiga ikiteisminio tyrimo medžiagą, kurioje, be kita ko, yra informacija apie asmenų susižinojimą telefonu, perduoda subjektams, tiriantiems korupcinio pobūdžio tarnybinius nusižengimus. Direktyvos 2002/58/EB 15 straipsnio 1 dalyje numatytos teisinės priemonės, siekiant joje numatytų tikslų, reglamentuoja elektroninių ryšių paslaugų teikėjų veiklą. Tuo tarpu LVAT nutartyje nėra duomenų, leidžiančių spręsti, kad duomenys apie pareiškėjo bei advokato susižinojimą telefonu subjektui, tiriančiam korupcinio pobūdžio tarnybinių nusižengimų, buvo perduoti pagal ERI nuostatas, kuriomis yra perkelta Direktyva 2002/58/EB, t. y., kad prieiga prie elektroninių ryšių paslaugų teikėjų tvarkomų (srauto) duomenų būtų buvusi suteikta subjektui, tiriančiam ne nusikaltimą, o korupcinio pobūdžio tarnybinių nusižengimų. Taigi LVAT keliamas klausimas susijęs ne su elektroninių ryšių paslaugų teikėjų vykdomu asmens duomenų saugojimu ir suteikiama prieiga prie jų, bet su tokių duomenų, kurie buvo gauti pagal Direktyvos 2002/58/EB (ERI) nuostatas kovos su nusikaltimais tikslais, naudojimu tiriant korupcinio pobūdžio tarnybinių nusižengimų.

Atsižvelgiant į tai, kad Teisingumo Teismas visuomet siekia nacionaliniam teismui pateikti naudingą atsakymą ir todėl, tikėtina, kad tokio atsakymo pateikimo tikslu teismas performuluos LVAT pateiktą klausimą, Lietuvos Respublikos Vyriausybės pastabose bus pažymima, kad tokiam asmens duomenų naudojimui (tvarkymui), kai šie duomenys iš ikiteisminio tyrimo institucijos yra perduodami kitiems subjektams, taikomi kiti asmens duomenų tvarkymą reglamentuojantys teisės aktai – Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas¹ ir Direktyva (ES) 2016/680² (kuri yra perkelta Asmens duomenų, tvarkomų nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo

¹ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas)

² 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/680 dėl fizinių asmenų apsaugos kompetentingoms institucijoms tvarkant asmens duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas arba bausmių vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, ir kuriuo panaikinamas Tarybos pamatinis sprendimas 2008/977/TVR

persekiojimo už jas, bausmių vykdymo arba nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, teisinės apsaugos įstatymu (toliau – Teisėsaugos ADTAĮ) (iki 2018 m. gegužės 25 d. – Direktyva 95/46/EB³). Tiek Direktyvoje (ES) 2016/680, tiek ją perkeliančiame Teisėsaugos ADTAĮ, tiek ir Bendrajame duomenų apsaugos reglamente bei Direktyvoje 95/46/EB yra įtvirtintas bendrasis duomenų tvarkymo tikslo apribojimo principas – t.y., kad kompetentingų institucijų nurodytais tikslais renkami asmens duomenys negali būti tvarkomi kitais tikslais, nebent taip juos tvarkyti yra leidžiama pagal Europos Sąjungos arba Lietuvos Respublikos teisės aktus ir duomenų tvarkymas tokiais tikslais yra būtinas ir proporcingas. Jei asmens duomenys tvarkomi kitais tikslais, taikomas Reglamentas (ES) 2016/679 ir Teisėsaugos ADTAĮ. Pažymėtina, kad kriminalinės žvalgybos informacijos (asmens duomenų) rinkimas, taip pat šių asmens duomenų tvarkymas ikiteisminio tyrimo metu, priskirtinas asmens duomenų tvarkymui nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, nustatymo ar traukimo baudžiamojon atsakomybėn už jas arba baudžiamųjų sankcijų vykdymo tikslais. Taigi tvarkant tokią informaciją (asmens duomenis), taikytinas Teisėsaugos ADTAĮ. Tuo tarpu pagal KŽĮ 19 straipsnio 3 dalį perduotos išslaptintos kriminalinės žvalgybos informacijos (asmens duomenų) naudojimas tiriant tarnybinius nusižengimus patektų į Reglamento (ES) 2016/679 taikymo sritį. Nagrinėjamu atveju būtent KŽĮ, o konkrečiai – jo 19 straipsnio 3 dalis nustato galimybę asmens duomenis, surinktus vienais tikslais, tvarkyti kitais tikslais. Lietuvos Respublikos Vyriausybės pozicijoje bus siekiama akcentuoti, kad KŽĮ 19 straipsnio 3 dalis yra tinkamas teisinis pagrindas perduoti ikiteisminio tyrimo metu surinktus duomenis, įskaitant ir asmens duomenis, tiriant korupcinio pobūdžio tarnybinį nusižengimą, atitinkantis asmens duomenų tvarkymą reglamentuojantį Europos Sąjungos teisinį reguliavimą, įskaitant ir ES pagrindinių teisių chartiją.

Siūlytina akcentuoti, kad tokią poziciją iš esmės patvirtina ir 2022 m. sausio 18 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas byloje *Adomaitis prieš Lietuvą*, bei Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2019 m. balandžio 18 d. nutarime pateiktas išaiškinimas, kad KŽĮ 19 straipsnio 3 dalies nuostata, pagal kurią kriminalinės žvalgybos informacija apie korupcinio pobūdžio nusikalstamos veikos požymių turinčią veiką, prokurorui sutikus, kriminalinės žvalgybos pagrindinės institucijos vadovo sprendimu gali būti išslaptinama ir panaudojama tiriant tarnybinius nusižengimus, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

Lietuvos Respublikos pozicijos rengėjai

³ 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (95/46/EB) dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo

Lietuvos Respublikos poziciją byloje *Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra*, C-162/22, parengė Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Europos Sąjungos teisės grupės patarėjas Simas Grigonis (tel.: 8 671 90760, el. paštas: simas.grigonis@tm.lt).